

ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ

ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΜΠΕΛΟΡΑΒΔΗ

«Ότι δὲ προελόμενος συνθεῖναι λόγον μηδὲν ὅμοιον τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ τοῖς μὲν ραθύμως ἀναγινώσκουσιν ἀπλοῦν εἶνε δόξοντα καὶ ράδιον καταμαθεῖν, τοῖς δ' ἀκριδῶς δεξιούσιν αὐτὸν καὶ πειρωμένοις κατιδεῖν, ὃ τοὺς ἄλλους λέληθε, χαλεπὸν φανούμενον καὶ δυσκαταμάθητον, καὶ πολλῆς μὲν ἱστορίας γέμοντα καὶ φιλοσοφίας, παντοδαπῆς δὲ μεστὸν ποικιλίας καὶ ψευδολογίας οὗ, τῆς εἰθισμένης μετὰ κακίας βλάπτειν τοὺς συμπολιτευομένους, ἀλλὰ τῆς δυναμένης μετὰ παιδιδῆς, ὠφελεῖν ἢ τέρπειν τοὺς ἀκούον-
τας».

(Ίσοκρ. Παναθ. § 246)

ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ 1923
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ **ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ** Η "ΑΥΓΗ"
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΛΑΛΕΟΥΡΙΟΥ

ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ

«Ὅτι δὲ προελόμενος συνθεῖναι λόγον μὴ δὲν ὅμοιον τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ τοῖς μὲν ραθύμως ἀναγινώσκουσιν ἀπλοῦν εἶνε δόξοντα καὶ ράδιον καταμαθεῖν, τοῖς δ' ἀκριδῶς δεξιούσιν αὐτὸν καὶ πειρωμένους κατιδεῖν, ὁ τοὺς ἄλλους λέληθε, χαλεπὸν φανούμενον καὶ δυσκαταμάθητον, καὶ πολλῆς μὲν ἱστορίας γέμοντα καὶ φιλοσοφίας, παντοδαπῆς δὲ μεστὸν παικιλίας καὶ ψευδολογίας οὗ, τῆς εἰθισμένης μετὰ κακίας βλάπτειν τοὺς συμπολιτευομένους, ἀλλὰ τῆς δυναμένης μετὰ παιδιᾶς, ὥφελειν ἢ τέρπειν τοὺς ἀκούοντας».

(Ἰσοκρ. Παναθ. § 246)

Α'.

Εἶνε πανταχοῦ καὶ πάντοτε πάσης τιμῆς καὶ μιμήσεως ἄξιοι, οἱ συνεισφέροντες καὶ ὅπως δήποτε συντρέχοντες τοὺς ἀτυχοῦντας. Πλὴν ἄλλ' ὅμως ἡ νόσος ὅφ' ἣς κατατρύχεται τὸ Ἑλληνικὸν ἀπὸ τῆς Μικρασιατικῆς συμφορᾶς καὶ ἐντεῦθεν, δὲν ἀνάγεται εἰς τοὺς κοινούς κανόνας τῆς φιланθρωπίας, οὔτε πρέπει νὰ ἐξειάζηται μὲ τὰ συνήθη σταθμὰ, καὶ προσμετρεῖται μὲ τὰ κοινὰ μέτρα.

Ἡ χριστιανικὴ φιλανθρωπία εἶνέ τι διάφορον τῆς περὶ ἣς πρόκειται φιλανθρωπίας καὶ ἡ ἐπουλοῦσα προχείρους ἀνάγκας ἐλεημοσύνη, εἶνε πάλιν διάφορος τῆς περὶ ἣς πρόκειται εὐπρεπείας.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

γίαις, ἥτις τείνει χροίζουσα πρὸς τὸ ἐπάπειρον καὶ ἔγκνεται πρὸς μίαν πρωτότυπον καὶ μοναδικὴν περίπτωσιν. Ἐνταῦθα ἡ φιλανθρωπία πρέπει νὰ ἀποβλέψῃ εἰς τι ριζικόν, μόνιμον, διαρκὲς καὶ ἐθνοφελές· ἄλλως ἀποβαίνει ματαιὰ πᾶσα προσπάθεια. Ἐμφανίζεται εἰς τὴν οἰκονομικῶς ἤδη ἐξηντηλημένην χώραν μας δύσλυτον τὸ πρόβλημα, 850 χιλιάδων ἔγγιστα ψυχῶν, εἰς ὃ ποσὸν ἔχει ἤδη ἀνέλθῃ μέχρι σήμερον ὁ προσφυγικὸς κόσμος. Ὁ ἀριθμὸς εἶνε ἱλιγγιώδης ἀναλόγως οὐχὶ τῶν πόρων καὶ μέσων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐν συγκρίσει μὲ ἄλλας χώρας ποσότητος τοῦ πληθυσμοῦ. Διότι αἱ νέαι χῶραι Μακεδονία, Θράκη καὶ μέρος ἀκόμῃ τῆς Θεσσαλίας, ἀποτελοῦσαι τὴν πλειονότητα τῆς ἐκτάσεως τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, εἶνε ἀκατοίκητοι κατὰ μεγάλας περιφερείας, ἀκαλλιεργήτοι, ἐλώδεις καὶ ἀνεκμετάλλευτοι, οἱ δὲ πρόσφυγες ἔχουσιν ἀνάγκην περιφερειῶν κατοικημένων πρὸς στέγασιν καὶ διατροφήν.

Ἡ κλινικὴ τῆς ὑποθέσεως ὅπως χρήζει βαθυτέρας μελέτης. Τὸ νέον νόσημα, ὅφ' οὗ ἀπὸ τίνος κατατρύχεται ὁ μικρὸς ἀσθενής, κατ' ἀντίθεσιν τοῦ ἄλλοτε μεγάλου ἀσθενοῦς, τοῦ Μεγάλου Γλάστωνος, ὅστις ὡς φαίνεται λαθεῖς μετέδωκεν ἡμῖν τὴν νόσον, ἃς μοι ἐπιτραπῇ νὰ νομίζω ὅτι δὲν ἐγένετο κατὰ βάθος ἀντιληπτόν. Οἱ Ἕλληνες φύσει ἐνθουσιώδεις καὶ ἐξεγερτικοί, ἐπεδείξαντο λαμπρὰ αἰσθήματα, καὶ ὁμολογουμένως παρέσχον περί-θαλπιν, τροφήν καὶ στέγην· πλὴν ἡ φιλανθρωπία ἤρξατο νὰ αἰσθάνηται τὸν κῆματον μὴ δυναμένη ἐπ' ἀπειρον ἰδίῳις ἀναλώμασι νὰ διατρέφῃ καὶ περιθάλλῃ τὸν ἐκ περάτων τῆς Ἀνατολῆς ὀρμηθέντα πληθυσμόν.

Ἐποποθετήθη ἀνθρωπίνως ὁ κόσμος οὗτος;

Προβλήματα τοιαῦτα δὲν λύνονται κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ἐφ' ὅσον ἀπειλεῖται ἐρήμωσις καὶ καταστροφή. Ἀκαδημαϊκαὶ συζητήσεις καὶ Βυζαντινισμοὶ ἀφίνοσι κυρίας τὰς νόσους καὶ ὑπο-

βόσκουσαι ἐπιφέρουσιν ἐνίοτε τὴν πλήρη ἐρήμωσιν, ἥς τινος ἐφείσθη τὸ πῦρ καὶ ὁ σίδηρος τοῦ ἐχθροῦ μέχρις ἡμῶν. Οἱ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι γεωργοὶ, οἵτινες ἀποτελοῦσι καὶ τὴν πλειονότητα τοῦ πληθυσμοῦ, εἶνε οἱ πλουτίσαντες καὶ ἀδρῶς ὠφελή-θεντες, ὡς ἐκ τῆς ὑπερτιμήσεως τῶν προϊόντων τῶν κατὰ τὴν τελευταίαν χρονικὴν περίοδον. Οἱ ποιμένες καὶ κτηνοτρόφοι ἐν γένει καὶ οἱ ἄλλοι ἐκ τῶν ἐργασιῶν γεωργικῶν τάξεων τυγχάνουσιν οἱ σήμερον εὐημεροῦντες. Ἀμα ὡς ὁ πληθυσμὸς οὗτος διεχύνετο εἰς τὰς γεωργικὰς περιφερείας τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Ἑλλάδος, βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, ἐξάπαντος, ὅχι μόνον θὰ ἠδύνετο νὰ ζήσῃ ἐκ τῆς ἐργασίας του, ἀλλὰ θὰ ἀπέβαιεν ἱκανὸς καὶ πρὸς οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τῆς χώρας.

Θὰ ἐδιδασκόμην εὐχαρίστως παρ' οἰουδήποτε δυναμένου νὰ γνωρίζῃ, οἱ ἐσχάτως ἐκ τοῦ Πόντου προσκομισθέντες ἐν Ζακύνθῳ, τίνα ἐργασίαν μετήρχοντο; Τί γνωρίζουσιν; Αἱ περίφημοι καπνοφυτεῖαι τῆς Σαμψούντος, Κερασούντος καὶ μέρους τῆς Ὠρεῖας καὶ πλουτίας Τραπεζούντος ὑπὸ τίνων χειρῶν ἐκαλλιεργοῦντο; Ὁ βάμβαξ ὁ Μικρασιατικὸς μέχρι Σαγγαρίου ἐκτείνων τὴν λευκὴν βασιλείαν του μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον, ὑπὸ τίνων χειρῶν ἐκαλλιεργεῖτο καὶ περιείπετο; Τὸ American Tobacco Compagni ἔχει ἰδρύσει καταστήματα καὶ ὑποκαταστήματα καὶ διατηρεῖ ἀνταποκριτὰς καὶ ἀντιπροσώπους ἀδρότατα ἀμοιβομένους εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἀπερ' ἐκμεταλλεύεται τοσοῦτον ἐπιμερδῶς. Ἡ ἐξαγωγή καπνῶν μόνον δι' Ἀμερικὴν εἶνε τεραστία· ἡ δὲ ἐταιρεία διετήρησεν ἀντιπροσώπὸν τῆς με ἀμοιβὴν χιλίων δολλαρίων μηνιαίως καὶ σμῆνος ἀναλόγων ὑπαλλήλων δευτερευόντων καὶ τριτευόντων. Τὴν ἐργασίαν καὶ περιποίησιν τῶν καπνῶν κατὰ τὰς ἡμετέρας πληροφορίας ἐξετέλουν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ Ἕλληνες. Ἐρωτᾶται: Διωχτευθήσαν μέρος τούτων τοῦλάχιστον εἰς Ἀγρίνιον, Βῶλον, Λαμίαν καὶ λοιπὰς καπνοφόρους ἐπαρχίας, καὶ ἐπελήφ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ 3 —
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

θησαν οἱ πρόσφυγες ἐργασιῶν, προσκομίζοντες καὶ νέα δειμόνια εἰς τὰ μυστήρια τῆς τέχνης πρὸς ὠφέλειαν τοῦλάχιστον ἐκ τούτων κρατικὴν; Ἡ ὁδὸν ἦν δεδικαιολογημένως αἰσθάνεται πᾶς Ἕλλην διὰ τὸν ὀλεθρον τοῦ Μικρασιατικοῦ πλῆθυσμοῦ εἶνε εὐλογος, λίαν δὲ ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ κ. Κατακουζηνὸς ἐρευνήσας τὸ ἐν λόγῳ θέμα: «οἱ αὐτόχθονες Σμυρναῖοι ἐπὶ τοῦ πρὸ τῆς σημερινῆς καταστροφῆς πλῆθυσμοῦ τῆς Σμύρνης ἦσαν μόνον 15-20 τοῖς ἑκατὸν, πολλὺς δὲ πλῆθυσμός συνέκειτο ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, Ἀττικὴν, Ἡπειρον, Κεφαλληνίαν, Ζάκυνθον, Κύθηρα, Σάμον, Κωνσταντινουπόλιν, Λωδεκάνησα κ. λ. π.» Οἱ τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους κάτοικοι ἀποδίδοντες οἰονοὶ τὰ τροφεῖα, ἐπιδεικνύουν ἀδελφικωτάτην πράγματι στοργὴν πρὸς τοὺς δεινῶς χειμαζομένους Μικρασιάτας καὶ Ποντίους, ἀλλὰ πρὸς ἐμφανῆ καὶ πραγματικὴν πρόληψιν μεγάλων δυστυχημάτων, συντάσσομαι πρὸς τὴν γνώμην τοῦ ἀνωτέρω κ. Κατακουζηνοῦ, ὅπως τεθῶσιν εἰς ἐφαρμογὴν τὰ ἐξῆς μέτρα:

1) Νὰ διορισθῶσιν ἐπιτροπαὶ κατανομῆς τῶν ἐν Ἑλλάδι προσφύγων καὶ ἐπιβλέψεως τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ληφθεῖσων ἀποφάσεων.

2) Νὰ κατανεμηθῶσιν ἐν ἀναλογία καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα εἰς τὰς κώμας, τὰς κωμοπόλεις καὶ τὰς πόλεις αὐτῆς οἱ ἐν αὐτῇ πρόσφυγες.

3) Νὰ εἶνε ὑποχρεωτικὴ ἡ ἀποδοχὴ εἰς ἐκάστην ἐστίαν τῶν χωρικῶν 1-2 προσφύγων, ἀναλόγως τῆς εὐπορίας ἐκάστου, ὥς καὶ ἡ διατροφή, εἰ δυνατόν αὐτῶν. Οἱ δὲ πρόσφυγες ἐργαζόμενοι ν' ἀποζημιοῦν ὀλίγον καθ' ὀλίγον τοὺς χωρικοὺς, οἱ ὅποιοι θὰ παρέχουν εἰς αὐτοὺς τὴν τροφήν.

4) Τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων νὰ μὴ ὑποβιβάζωνται πέραν τῶν 30 τοῖς ἑκατὸν ἀπὸ τοῦ ὀρίου, τὸ ὅποιον ὑφίστατο πρὸ τῆς ἀφίξεως τῶν προσφύγων. Τοῦτο δὲ

πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ἐκμεταλλεύσεως ὑπὸ ἀσυνειδήτων τινῶν, ὥς καὶ διὰ τὴν περιφρούρησιν τῶν ἐντοπίων ἐργαζομένων.

5) Νὰ ἰδρυθῶσιν ἄσυλα διὰ τὰ παιδιά 2-10 ἡ καὶ ὀλίγον πλειότερων ἐτῶν ἅτινα μὴ δυνάμενα νὰ ἐργασθῶσι, παραμένοντα δὲ πλησίον τῶν μητέρων των, θὰ ἦσαν ἐμπόδιον εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἐργασίας των. Ἐπίσης δὲ ἐπιβάλλεται ἡ ἰδρυσις ἁσύλων διὰ τοὺς γέροντας καὶ τοὺς ἀνικάνους πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν.

6) Οἱ μὴ δεχόμενοι νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τοὺς ὁρους τούτους, προτιμῶσι δὲ τὴν παραμονὴν των εἰς τὰς πόλεις, θὰ ἐσημαινεν ὅτι εἶνε τεχνῖται, ἢ ἄλλοι ἐπαγγελματῖαι δυνάμενοι μόνον νὰ συντηρηθῶσιν, ἐπομένως δὲ θὰ κατὰπανε πᾶσα πρὸς αὐτοὺς περίθαλψις.

7) Οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων νὰ ὑποχρεωθῶσιν ἐπίσης εἰς ἀνάλογον στέγασιν τῶν μᾶλλον μορφωμένων προσφύγων, οἵτινες παρὰ πᾶσαν τὴν καλὴν ἐντύπωσιν θὰ ἐξηκριβοῦντο ὅτι ὄχι μόνον δὲν δύνανται νὰ ἐργασθῶσιν, ἀλλ' οὔτε ὑπάρχει σχετικὴ διὰ τὴν ἀπασχόλησιν των ἐργασία καὶ ζήτησις.

8) Ἐκ τῶν ἐράνων τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ νὰ χρησιμοποιοῦνται πρὸς παροχὴν τῶν ἀπαραίτητων ρουχισμοῦ καὶ φαρμάκων, πρὸς πάντας τοὺς περιθαλπομένους ὥς καὶ τοποθετημένους παρὰ τοῖς γεωργοῖς πρόσφυγας.

9) Νὰ παρασχεθῇ ὁ ἀναγκαῖος σπόρος πρὸς αὐξησιν πανταχοῦ τῆς καλλιεργείας νέων ἐκτάσεων καὶ εἰς τὰ τοιφλίκια ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν νομογεωπόνων, τοῦτο δὲ θὰ συνεπιφέρει τὴν τῆς χώρας οὐτάρκειαν, αὕτη δὲ τὴν βελτίωσιν τῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς. Ὅλα τὰ Ὀθωμανικὰ κτήματα δέον νὰ καλλιεργηθῶν.

Ἐνδείκνυται ἡ κατανομὴ τῶν προσφύγων εἰς τὰ χωρία, διπερὶ θὰ αὐξήσῃ τὴν παραγωγὴν. Ἐπεὶ δὲ ἡ ὀριστικὴ ἐγκατάστασις αὐτῶν ἐν Ἑλλάδι θὰ ἐνισχύσῃ τὰς πλουτοπαραγωγικὰς καὶ στρατολογικὰς αὐτῆς δυνάμεις. Πλεονάζουν μεταξὺ τῶν προσφύγων

αἱ γυναῖκες, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ ἐν Μικρασίᾳ διεξήγον πολὺ δευτε-
ρεύουσαν γεωργικὴν ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐν Ἑλλάδι ἐνεκα
τῆς μεγαλυτέρας ἀνάγκης προθυμότερον θὰ ἐκπληρώσουν. Ἄν
δὲν διεξαχθῇ ἢ εἰς τὰ χωρία κατανομή, τί θὰ γίνῃ ἂν πλὴν
τῶν προσφύγων τῆς Μικρασίας καὶ τῆς Θράκης, συνεχισθῇ
καὶ ἡ ἀθρόα φυγὴ τῶν χριστιανῶν τῆς Βυζαντινῆς πόλεως,
ἀνερχομένων περὶ τὰς 400 χιλιάδας. Ἡ ἀραίωσις τῶν προσ-
φύγων καὶ ἡ κατανομή αὐτῶν εἰς τὰ χωρία θὰ ἀποσοβῇ τὸν
ὑπὸ ὕγεινὴν ἔκτοφιν κινδύνον, οἵτινες εἴνε νῦν φοβερώτατοι
ὥς ἐκ τῆς ὑπερσυγκεντρώσεως αὐτῶν εἰς τὰς πόλεις.

Δυστυχῶς ἄνευ συστήματος, ἄνευ προδιαγεγραμμένου σχε-
δίου καὶ ἄνευ μελέτης ἐμπεριστατωμένης, διωχτεῦσθαι τῇδε
κἀκεῖ οἱ πρόσφυγες, ἀφιστέοντες εἰς τὴν εὐσπλαχνίαν τῶν κα-
τοίκων τῶν πόλεων, συσσωρευθέντες δὲ εἰς ἀνήλια, ὕγρα καὶ
ἐλεεινὰ ἐνδιαίτηματα, ἄνευ τῆς ἀπαιτουμένης διαίτης καὶ μεθο-
δικῆς μερίμνης, ἐκκολλάττονται τὰς εἰδεχθεστέρας καὶ ἀπαισιωτέρας
τῶν νόσων, αἵτινες ἀσφαλῶς εἰς τὰ πρῶτα φιλήματα τοῦ ἔαρινος
ἡλίου θὰ θερσίωσι πλουσιώτατον τὸν ἀμνητὸν εἰς δόξαν τῆς
Ἑλληνικῆς φιλάνθρωπας καὶ οργανώσεως.

Β.

Ἡ Κυβέρνησις ὑφ' ἧς συνθήκας ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν ἐν μέ-
λημα εἶχε καὶ εὐτυχῶς κατενόησεν εὐθὺς ἀμέσως νὰ θέσῃ τὰ
πάντα δεύτερα καὶ φροντίσῃ περὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν ἑλλη-
νικῶν συνόρων διὰ μιᾶς ἀνεγδότου ἐργασίας, μιᾶς ἐνδελεχοῦς
προσπαθείας, περὶ ἧς ἦτο δυνατόν νὰ περισωθῇ, ἀλλὰ
καὶ δημιουργήσῃ ἐξ ἀρχῆς ὅ,τι ἀσφόδρως καὶ ἀνάνδρως ἐγκατε-
λείφθη εἰς τὰ Μικρασιατικὰ πεδία, ὅπου συνετελέσθησαν δρά-
ματα καὶ σκηναί, αἵτινες ἀσφαλῶς ἀφοῦ γνωσθῶσι τὰ πρᾶγματα

καὶ τὰ πρόσωπα καὶ παρέλθουν αἱ πρῶται ἐντυπώσεις καὶ πρῶ-
ται ἐξάψεις, ζωγράφοι καὶ καλλιτέχναι ἐξ Ἑσπερίας θὰ μεταδώ-
σωσι τὴν φρίκην ἐκείνην, δι' ἣν πᾶς κόλαμος καὶ πᾶσα παρα-
στεινιότης ἤθελεν εἰσθαι ἀνεπαρκής.

Τὸ ἔργον τῶν ἐπαναστατῶν θὰ κρῖνῃ ἡ Ἰστροία. Τὴν ἀνα-
κύτταξιν ἐνὸς στρατοῦ ἄνευ ἡθικοῦ, κατεστραμένου καὶ χρωκώ-
που, κατορθώσασα ἡ ἐπανάστασις ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν ὀλίγων ἀν-
δρῶν νὰ ἀγάγῃ εἰς περιωπὴν, δύναται πᾶς μὴ πεπωρωμένος νὰ
κρῖνῃ, ἔστω καὶ μὴ ἀνῆκων ἢ διαφωνῶν εἰς πολιτικὰς μεθόδους
καὶ δοξασίας.

Ἡ Τουρκικὴ ἀποστολὴ κατάρθωσε διὰ τοῦ στρατοῦ τῆς νὰ
σοβῇ ἐν τῷ μέσῳ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων ἐκκνιπτον δὲ πρὸ
ταύτης ἐν Ἀρξάνῃ ἐσχάτως οἱ ἰσχυροὶ περιπαίοντες καὶ ἐν πολ-
λοῖς συστελλόμενοι. Πρὸ τῶν γεγονότων τούτων 140 χιλιάδες
Ἕλληνες μαχεται ὑπὸ ἡγεσίαν λεόντων καὶ οὐχὶ λέοντες ὑπὸ
ἡγεσίαν προβάτων, ἦσαν ἔτοιμοι πρὸς πόλεμον, καὶ οὐχὶ πρὸς
σφαγὴν καὶ ἀνανδρον φυγὴν. Τίς δὲν μᾶς βεβαίωσεν ὅτι ὁ ἀναλαβὼν
μετὰ τοσαύτης γενναιοφροσύνης τὴν ἐκπροσώπησιν τῶν ἑλληνι-
κῶν συμφερόντων μέγας Κεῖς, δὲν ἐρείδετο ἐπὶ τούτων,
σοβῶν ἐκεῖνος ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἄλλων, ὅστις διὰ τῆς στάσεως καὶ
περιφορᾶς του ἐσκότησε τὰ ὅρια τῆς ἀντιλήψεως τῶν παρισταμέ-
νων, ἂν ἐκεῖνος εἴνε ὁ νικητὴς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἡττημένοι; Ἡ ἐ-
πίθεσις του κατὰ τοῦ Ἰσμέτ, πρῶτον μετὰ τὸν Ὀσμαν Κεμίλ
κατὰ τὴν στρατιωτικὴν μόρφωσιν καὶ κατὰ τὰς διπλωματικὰς ἀρε-
τὰς, ἐσημείωσε μιὰν νίκην καὶ εὐθὺς ἀμέσως ἐτέθη ἐκεῖνος μόνος
εἰς τὴν προσήκουσαν θέσιν του, θεωρηθέντος τοῦ Μικρασιατι-
κοῦ ἀγῶνος ὡς ἐπεισοδίου στρατιωτικοῦ χαρακτῆρα φέροντος τα-
πικῶν διαιρέσεων καὶ οὐχὶ κατὰ κράτος ἡττηθέντος στρατοῦ.

Οἱ ἄνθρωποι οἷς ἔλαχεν ὁ κλῆρος νὰ ἡγῶνται λαῶν ἀναντι-
λέκτως πρέπει νὰ ἔχωσι φυσικὰ χαρίσματα, ἄλλως τὰ δῶρα τῆς

ΙΑΚΟΒΑΤΕΙΟΣ
ΑΓΜΟΛΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΕΟΥΡΙΟΥ

ἀρχῆς καὶ τῶν ἀξιομάτων, ἀποβαίνουσιν ἔργον ἄχαρι, ἐθνοβλαβές καὶ ἐνίοτε δι' αὐτοὺς τούτους καταστρεπτικόν, διότι ἐκτὸς τῶν ἐκ τῆς ἡττης συμφορῶν καὶ πλείστα κατὰ τούτους ἀναμένει, διδάσκουσι τὰ ἀρχαῖα κείμενα. Ἐς ἐπιτροπῇ ἡ ἀκουσία αὕτη ἐκτροπῇ, ἀλλ' ἡ ἀλήθεια πρέπει νὰ ὁμολογῇται, διότι μόνη ἡ ἀλήθεια κατὰ τὸ Γραφικὸν λόγιον σώσει ἡμᾶς καὶ μάλιστα εἰς τὰς δεινὰς ταύτας περιστάσεις ἃς διάγομεν.

Γ.

Πρακτικὸν καὶ λυσιτελές φρονοῦμεν ἡθέλεν εἶσθαι ἂν ἔσπευδεν ἡ ἐξ ἐντίμων συμπολιτῶν συσταθεῖσα πρὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἐπιτροπῇ πρωτοβουλία τοῦ κ. Νομάρχου, ὅπως ἄνευ χρονοτριβῆς φροντίσῃ τὴν ἐπισκευὴν τοῦ φρουρίου, ὅπερ, ὡς μὴ ὥφειλε, ἐγκατελείφθη εἰς τὴν τύχην του καὶ διηρηπάγῃ καὶ ἐδωθήῃ καὶ ἐγένητο λεία τοῦ πρώτου ἀρπαγος καὶ βορὰ τοῦ πρώτου κατακτητοῦ. Ἡθέλεν εἶσθαι εὐκαιρίαν, ἂν ἔσπευδε δι' ἐξάνου ἡ καὶ διὰ προσκαίρου τινὸς προσθέτου ἔστω τοπικῆς φορολογίας, ἄνευ χρονοτριβῶν, τονίζομεν, ἡ νεοσυσταθεῖσα ἐπιτροπῇ καθότι — *extremis malis extremis remediis* — ἡθέλε φροντίσει ὅπως ἀπομονωθῶσιν ἀφ' ἑνὸς οἱ πρόσφυγες τῆς παρσιακῆς ὁδοῦ καὶ ἀναλόγως καὶ κατ' ὀλίγον τῶν ἄλλων ἐγκατεσπαρμένων ἀπὸ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς πρόληψιν δεινῶν ἀφορήτων καὶ ἐπιδημιῶν βροτολογιῶν εἰς τὸ φρούριον. Κατὰ τοιοῦτον τινὰ τρόπον ἀφ' ἑνὸς κατασταλάξουσιν ἐκεῖ οἱ ὕγιεις, ἀπολυμαίνεται ἡ πόλις, τελεῖται ἡ ἀποφθειρίσις μεθοδικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς ὑπὸ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ὅστις τόσον εὐγενῶς καὶ ἐκπολιτιστικῶς προσαγορεύεται, διόπερ καὶ ἡ συμβολὴ αὕτη θὰ μείνῃ *eres per aeternam* εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. Εἰς ἄλλως τε μείωσις καὶ τῆς ὑποστάσεως τοῦ τόπου καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς

κοινωνίας καὶ ζήτημα ἂν θέλετε εὐπρεπείας νὰ ἐγκαταλειφθῇ ἡ ἐν λόγῳ ἀρρωστία ἐν 20ῷ αἰῶνι ὑποβόσκουσα καὶ τέμνουσα ὡς ρινόκερος τὴν νηδὺν ἐλέφαντος!

Ἡ Κυβέρνησις εἶχε προειδοποιήσει ἐγκαίρως ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἀφιχθῶσι καὶ ἐδῶ ὡς εἰκὸς πρόσφυγες καὶ ἀντὶ τῆς γενομένης τότε ἐνεργείας πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ποτηρίου ὅπερ ἐγεύθησαν πᾶσαι αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις, ἔδει νὰ καταβληθῇ συνάμα ἐνέργεια καὶ μεθοδικότης, ὅπως πρὸς τῆς ἀφίξεως τούτων ἱστάμεθα ἕτοιμοι καὶ πρὸς τῆς βαλβίδος τοῦ κινδύνου, ἵνα πεσούσης ταύτης (τῆς ἀφίξεως τῶν προσφύγων) ἀναλάβομεν τὸν ἀγῶνα ἐν σθένει ὑπὸ χνουμένῳ ἐπιτυχίᾳ κατὰ τῆς τρομερᾶς ἐπιδημίας. Ἐνταῦθα ἡδύνατό τις ν' ἀντιτάξῃ κάπως εὐλογοφανῶς ὅτι οἱ ἐλεγκταὶ καὶ οἱ μεμφίμοιροι ἀναφαίνονται πάντοτε ὀψίμως καὶ οὐδέποτε πρωίμως, ἀλλὰ περὶ τούτου θέλομεν ἀπαντήσῃ καταλλήλως, ἂν προκληθῶμεν, ὅπερ δὲν ἐλπίζομεν. Τοῦ φρουρίου ἡ ἐπισκευὴ ἐνδεῖκνυται ἀμεταθέτως πρωτοστατούντων τῶν εὐγενῶν καὶ ἐλεημόνων ἀντιπροσώπων τοῦ Ἐρυθροῦ Ἀμερικανικοῦ Σταυροῦ καὶ διακορροῦντος τοῦ σώματος τῶν ἐν Ζακύνθῳ ἱατρῶν, οἵτινες κάλλιστα γνωρίζουσιν ὅτι ἡ ζωὴ δὲν ἔγκειται εἰς τὸν κατανάλωσιν τροφίμων, ὡς ἔλεγεν ὁ Μάρκος Ἀντώνιος καὶ ἐξεύρεσιν πόρων πρὸς τοῦτο, ἀλλ' ἔχει σκοπὸν τινα ὑπέροτερον, ὅποτε ἔχει λόγον ὑπάρξεως, ἡ δὲ διακονία τῶν ἱατρῶν ἐν τῇ καθόλου ἱεροτελειᾳ τῆς ζωῆς ἐπέχουσα διὰ τὸν φιλάνθρωπον καὶ ὑψηλὸν ἀλτρουϊτικὸν σοσιαλισμὸν τῆς πάντοτε πρωτεύουσας θείας, ἐπιβάλλει βαρείας τὰς τε εὐθύνας καὶ ἐν γένει ὑποχρεώσεις. Πόσοι ἱατροὶ δὲν ἔπασαν θύματα τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης; καὶ πόσοι δὲν ἠτύοκτόνησαν αὐτοδηλητηριασθέντες πρὸς ἐξακριβώσιν καὶ διερεύνησιν τῶν μυστηρίων τῆς μικροβιολογίας; Πόσα θύματα εὐγενῆ δὲν ἀριθμεῖ ὁ σεπτὸς ἐκείνος χῶρος τῶν ὑπερόχων Σωματείων καὶ πόσα ἑκατόμβαι δὲν ἐθυσίασαν ἐαντὶς ἀπὸ τοῦ μεγάλου Παστέρ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

καὶ ἐντεῦθεν; Ὁ λαὸς τῆς οἰκογενείας δέχεται εἰς τὰς πόλεις τὸ γεννώμενον βρέφος· ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν ἐκείνου ἀνδροῦται ὁ παῖς καὶ ὑπὸ τούτου ἀνακουφίζεται τὸ ταλαιπώρον ὄν, διὰ μόνον ἐν ἀσθενείᾳ καὶ εἰς τοῦ πόνου τὸ κρεβάτι αἰσθάνεται τὴν μηδαμινότητά του πολλάκις. Ἀλλὰ καὶ τῆς φυλῆς ἡ ἀλήθ, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ κ. Χρηστομάνος, εἰς τινα ἄλλον ἀνατίθεται; ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἐν Ἑλλάδι πολλάκις ἐπέχει θέσιν Νορβηγικοῦ Πάστορος καὶ πολλάκις Μέντορος εἰς τὰς οἰκογενείας κατὰ τὰς δεινὰς τοῦ βίου περιστάσεις ὁ ἱατρός. Τούτων πάντων ἕνεκα τὰ ἱατρικὰ σώματα καὶ οἱ ἱατροὶ σὺλλογοι εἰσὶ δουρίλογοι εἰς μίαν κοινωνίαν καὶ στυλοβάται ταύτης. Ἀνάγκη ἔστιν οἱ ἱατροὶ νὰ ἐντελῶσι τὴν ἑαυτῶν προσπάθειαν, αἰετοῦται εἰς τὸ ὕψος τῶν περιστάσεων, ἥπερ ἔχει τίξει τούτους τὸ ὑψηλὸν ἐπάγγελμα. Οἱ ἱατρικοὶ σὺλλογοι παρὰ πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν καὶ παρὰ πᾶσαν ἄλλην ἐποχὴν καλοῦνται ὅπως ἐμφανίσωσι τὸ Σωματεῖόν των ἀλκυονίδῃ ἐν μέσῳ τοῦ ἀπὸ κάθε ἄλλον περισσότερον χεῖμαζομένου τούτου τόπου ὑπὸ μυρίων κακῶν καὶ κινδύνων, ὅτε θὰ ἐπέλθῃ διαρκὲς τὸ πολυπόθητον ἔαρ καὶ δολιχοδρόμος ὁ Φοῖβος ὁ Ἑλληνικός, ὃν ἐξόφωσεν ὁ βορρᾶς τόσων ἐθνικῶν περιπετειῶν, θὰ διασχίσῃ καὶ αὐτὴς τὸ ἑλληνικὸν στερέωμα, «ὅτε τὰ χ' αὐγίον ἔστ' ἄμεινον.»

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων καὶ ἐνδεικνυμένης πάραυτα τῆς ἐπισκευῆς τοῦ φρουρίου, ἀφ' ἑνὸς μὲν διασώζεται τὸ μεσαιωνικὸν αὐτὸ μνημεῖον, ὅπερ ἄλλως κινδυνεύει, ὅποτε θὰ καταρρεύσῃ καὶ τὰ ἐν αὐτῷ οἰκήματα χρήσιμα διὰ πᾶσαν ἀνάγκην, καὶ ἀφ' ἑτέρου προλαμβάνεται ὁ κίνδυνος τῆς βροτολογιοῦ νόσου, ἣτις, ἀντὶ πάσης θυσίας πρέπει νὰ ἐκλείψῃ, καὶ νὰ χρησιμεύσῃ ἐν τέλει ὡς σχολεῖον τῶν προσφύγων ἵνα διδασκῶσιν ἀρμοδίως οὕτοι εἴτε ὑπὸ ἱερέων, εἴτε ὑπὸ διδασκάλων, οἱ ἔχουσι χρέος νὰ ἐργάζωνται, ὅτι ἐνταῦθα ἐλθόντες δὲν ἐκλήθησαν πρὸς φιλοξενίαν,

ὅτι δὲν ἔχουν προτόμιον ν' ἀποζῶσιν εἰς βάρος τῶν ἐργαζομένων καὶ ὅτι ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ σύμπαντος ἕκαστον ἔντομον, ἕκαστον κολεόπτερον, ἕκαστη ψυχὴ, ἐπιτελεῖ ἕνα πρῶτον ἐν τῇ ἀναδημιουργίᾳ. Τὸ βύμβισμα τῶν ἐντόμων, τῆς ἀράχνης ὁ ἱστός, τῆς μελίσης ἡ προσπάθεια, τοῦ μήρμυκος ἡ ἐργατικότης ἡ ἀπαράμιλλος, ἔχουσιν ἕνα σκοπὸν ἐν τῇ δημιουργίᾳ, ὃν οὐτε ἐπιτρέπεται, οὐτε προσήκει νὰ παραβλέπῃ τις τοσοῦτον ἀπαθῶς.

Οὕτως ἐστὶν ὁ μυστηριώδης μηχανισμὸς τῆς ἑναρμονίου λειτουργίας τοῦ σύμπαντος, ὃν δὲν δύναται νὰ ἀνατρέψωσιν οἱ πρόσφυγες, τοὺς δὲ μὴ θέλοντας νὰ ἀποδυνθῶσιν εἰς ἔργα μὲ μισθὸν ὠρισμένον, ὅπως μὴ γίνεται κατάχρησις, ἐπιτροπὴ εἰδικὴ ἐξελέγχουσα τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας, τὰς ἐργασίμους ὥρας καὶ τὴν ἀμοιβήν, πρέπει νὰ ἀναλείψῃ τοῦ καταλόγου τῶν εὐεργετουμένων, κηρύττουσα κηφῆνας, τεθειμένης εἰς ἐνέργειαν τῆς διδασκαλίας τῶν μελισσῶν ἐξωθουσῶν τούτους ἐκτὸς τῆς κυψέλης. Μυριόστομος ἂς ἡγήσῃ ἡ φωνὴ τῶν δρασιγρωτέρων μέτρων, καὶ ἂς ἐξαγγελθῇ ἡ κραυγὴ τοῦ κινδύνου ὑπὸ πάντων, καὶ αὐθορμήτως καὶ οἰκειοθελῶς ἂς προσέλθῃ νὰ προσφέρῃ ὅ,τι προαιρεῖται ἕκαστος, ἀλλὰ καὶ ἀναλόγως τοῦ ἐπαπειλοῦντος μεγάλου κινδύνου τὸν τόπον μας.

Ὁ ὑποφαινόμενος λαμβάνει τὴν τιμὴν νὰ προσφέρῃ πρῶτος, ὡς εἰσηγούμενος τὴν πρότασιν, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἐπισκευῆς τοῦ φρουρίου καὶ τῆς μεταφορᾶς τῶν εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἄλλα τμήματα τῆς πόλεως κατασκευνουμένων προσφύγων εἰς τὸ ἐπισκευασθὲν φρούριον ΔΡΑΧΜΑΣ ΔΕΚΑΚΙΣΧΙΔΙΑΣ ΩΣ ΠΡΩΤΗΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑΝ.

* *

Τοιαῦτα κατ' ἐμὴν κρίσιν τὰ ἐνδεικνύμενα μέτρα, ἀμετα-
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ — 11 —

θέτως ἐπιβαλλόμενα ὑπὸ τῶν περιστάσεων, πᾶσα δ' ἑτέρα
προσπάθεια ἐκ μέρους εἴτε τῆς Κρατικῆς, εἴτε οἰασοῦποτε ἄλ-
λης ἐξουσίας, ἤθελεν εἶσθαι ματαιοπονία καὶ αὐτόχρημα ἀνα-
κύλησις τοῦ λίθου τοῦ Σισύφου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΜΠΕΛΟΡΑΒΔΗΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
Α1.52.413.0006